

ACC. N:R M. 13605: 1-14.

Landskap: Skåne Upptecknare: Pet. Josef Persson, Södåkra Jonstorp
Härad: Luggude Berättare: " " "
Socken: Jonstorp Berättarens yrke: f. d. lantbr.
Uppteckningsår: 1954 Född år 1884 i Jonstorp (Södåkra)

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Jakt och djurfångst. s. 1-14. LuF 101.

Enligt det förhållande som sedan förmedlar
vargar i Skåne. Överste Liewen på Särkellöven
rekommenderade ett medel mot vargar (Sinnel Skän-
ska resa 1749.) som möjligen skulle vara ett bra ut-
rottningsmedel mot dessa skadedjur. Om hans själv
försökte detta medel är ej bekant. Någon nu levan-
de människa vet ej något att berätta om vargar och
jakt och fångst på dessa djur. Den sista vargen i
södra Pomeranien sköts enligt Kollhoff (Fårfållbråd
1914) i norra Halland 1877. Den varg var förmodligen
en från nordligare delar av landet kommen individ.

Även vid skelshiften fanns det nävar här och var
i bygden. En och annan här sköts. Sedan vild-
kamrarna inplanterats och förskats har nävar-
nen även ökat. En enda här kungö snart åt ena
vilt och mindre husdjur. Vad sågs då om flera
här familjer om sex-sju medlemmar. Den här
jag såg då vara skjutna av enstaka jägare då de

Luf 101

/.

vara på harjak. I senare tid har klappjakt an-
ordnats då det funnits spår av och något råspår
gått till någon skogsdel. Jag chadsköt en råspår
många år sedan och jag följde spåret till en stenträ-
na där krupit in cirka fjugo alrar. Det tog lång
tid innan jag fick ut råven. Två råråvar lokal-
iserades till en sandbacke. Ett par laxar arre-
der och efter stegat arbete av dessa måste råvarna ut-
som fralsades med en massa skott av tillkallade skyttar.

Något fångstörredel för råv bet jag har i bygdern.
Skytte vid åtel är ej givande i våra milda Phareurin-
tras. Tillsenligen har jag sett ett dött fjöl utlagd som
åtel med lämpligt skottfäll från en gammal aolagd
druska. Om det lyckades med någon råv bet jag ej.

Om lodjens har jag lika litet att skriva om som
varg. Lodjen ut jag ej har förekommit i våra trak-
ter. Detta djur är ju på marsch med åt Präns och
kanske kan det infinna sig en gång i Götteskugarna

Älg har ej förekommit i våra trakter ej heller
firras några nu. Men tre älgar har jag sett här på
vintern, på väg från Mellaberg och vidare österut mot
Hallandsåsen där de ha sitt stamhåll.

Rädjur har det alltid funnits här. De skjutes
oftast av allmogejägare vid vinterskytte. Rädjur har
alltid varit omtyckt av de större godsägarna både
för jakten och den vackra tavla som en flock på åtta,
tio stycken erbjuder. När rådjursbeståndet blir stort
på de större godsen blir det utvandring till allmoges-
skyttarnas stora nöje och då skjutes hela familjen
första heliga jakt dag. Sådan händer alltid i vår
bygd. Fjuringakt och jag har förekommit här flera gån-
ger. En gång blevo skyttarna entappade.

Några vilda dv. och kronbjörnar ha vi ej här.
I Angelholms herrnysgårds park firras cirka åtta st. dv. vint.

Hjällaberge natur har ett bestånd kronhjortar lika
många som dvorhjortarna i Hängellholm.

Utter påträffas någon gång vid Skäldervikström-
men samt även i någon bäck långt från havet. En
enda utter har jag sett korrna springande över åkrarna.
Någon ordnad jakt på detta djur blir det ej på grund
av dess ringa antal. Skjuter man det oförmodat
påträffas.

Sålar har jag sett för många år sedan vid Skäldervik-
stranden, där de lågo och solade sig på stenarna. Men
när jag ej sål förekommer här. En per-
son sköt tvänne sålar med kula.

Gnåvling är allmännare än utter. Blir den på-
nad till ett grift blir den snart utgnåvad och likviderad.
Jag har själv skjutit tvänne gnåvlingar och sett tre

en konnrik kysande. Det kom en gång en grävling
fält vid mig på åkern då jag körde, men jag vågade ej lämna
i annat fall hade jag tagit en av hamlarna och gått på
detta skadedjur.

Vår erganna mordiska hare firas ej mer här.
Hur det förhåller sig med den i nordvästra Skånes vill-
marker vet jag ej. Den firas emellertid på Hallands
fäden. De cista s. b. svenska hararna sågos här vid
år 1910. Denna hare ersattes av den tyska som nu kallas
fälthare och förekommer i större antal överallt, förstås
ligast på de större godsen. Fältharens lockade en massa
personer till jakt på den på grund av de stora goda
stekarernas skull. Denna hare skjutes första jakttiden
på uppsprång, men mot jakttidens slut blir han
näddare och orovlig att skjuta vid uppsprånget, men
då inringas en plöjning eller en stubbåker av ett antal
skytter och då blir han skjutbar. Något färre medel för

här har jag aldrig varit.

Att någon fångade igelkottar vet jag ej. Vad skulle de egentligen ha dessa djur till? Prättfånga! Många igelkottar bli av bilas överkörda natttid och deras vassa skinn kan ligga kvar en parunka på vägen långa tider.

Illern fångas med s. k. ladsfällor, sådana har jag själv tagit illern med. Den vilda illern användes till jakt - hans vilda ilskna lyrrer omryggjorde detta. Den illes som användes till jakt är den gula tygka pretten (*Putorius furia*) som är ett behagligt djur att ha i hus. Till fångsten avildkarrirer användes denna iller genom att inläppa honom i ett karrinhål varvid karrirerna komma ut med blixers hastighet och fångas i utspärda nät eller skjutes. Illern är ett skadedjur av stora mått och en illesfärdig konsument av massor av småvilt för sitt uppehälle.

Rapphöns har förekommit i denna trakt allt vad jag minns. Särskilt vid 1920. var de talrika. Sedan denna tid har fåfånen betydligt minskats. Den stränga vintern 1942 tog 95% av alla rapphöns. De nyttiga elåttmaskinerna jämte de otroligt många skyttarna gör att rapphönsfåfånen aldrig kommer upp i det antal som den förder varit. Rapphönskytte förekommer mest med hund. Men rapphönsen kan även skjutas då de uppträder påträffas på fälten. Lockskytte med pipa vet jag ej om. Något skytte på rapphöns sedan de lagt sig till vila på kvällen förs jag ej lycka ty de här och där allt som försiggår kring dem. Att använda en kott eller tröst vet jag ej någon har använt för att komma rapphönsen nära vare det gick nog bra. Jag har plöjt och har rapphöns som springit före hästarna. Några fångst metoder för rapphöns vet jag ej ha praktiserats här.

7. Fasaner skjutas oftast med hund, krypskytte och

klappjakt. Ofta skjutes hasentuppen när de flugit upp
på sin nattkvist. Detta freoliga kacklande de låta höra
bringar dem ofta ofta i olycka som vågleder skytten.

Murkullor och beckeriner skjutes när de påträffas. Något
murkulldrag finnes ej här ty murkullor finnes ej här.

Tjäder har jag aldrig sett här på Frakten.

Fordon fanns det varit vid Kulla-Gunnarstorp,
på Ljungbackarna vid Phälderoikens västra sida. Men
de ha varit utrotade vid 1890-talet. Försök till ny bo-
sättning har flera gånger gjorts men de ha alltid bort-
skjutits.

Det är många arter vattenpöglar vid Phälderoiken.
Sjodern är den vanligaste sjöägeln. Något sjöägelsfräck
på denna sidan av vårt land är ej värre i individantal.
Sjöpöglar skjutes ej för att de bli livliga. Några medel

för ätkonsten är sjöfåglar annat än bössar har jag hört.
 På hösten komma här de lugnordiska vattenfåglarna:
 karpas, alpfåglar och andra till dykanderna hörande arter.
 Alla arterna av de vanliga ånderna och även skrakar. Hven-
 de arkiska frutarterna insjirna sig. En massa vildsva-
 ser vintern igerrum, såvitt derra är blid. Blir det en isvin-
 ter flytta allt vad sjöfåglar heter till sydligare rejder. Om
 en liten nåb skulle uppstå hålla sig några suenas sig
 gärna i derra. Hurd användes sällan vid sjöfågelfajt.
 Utspända nät för fångst av sjöfåglar användes ej. Något
 annat medel användes ej heller. Insamling av mäs ägg
 skedde under både världskrigen som användes i bagerierna.
 Om dessa ägg vara riktigt förska förmåler ej historien -
 som är sann.

9. Som kransfågel har alla arterna av fröstarna
 berämnats. Någon fångst av kransfåglar vet jag ha före-
 kommit i våra bygder. Linnepinnas har varit till en

fjurgängen tid. Sparvar är och så till kransfåglar.
Gulsparrar och den vanliga gråsparrar är mycket
feta på hösten.

De vanligaste rovfåglar som sköts var brunnräkar,
hjälmaräkar och bivräkar. Men någon drovrik kunde
erfångas och alla dessa arter rovfåglar fick gå till förlust.
Rovfåglar sköts endast när de kommit i vägen för någon
skuff. Några skuffpengar på rovfåglar har ej utbetalats
i vår cocken. Att rovfåglar ätit ut jag ej om, ty de
är oftast flera och många. Ugglor hatas alltid av
chruckjället folk ty genom sitt låte får folk att de
båda mycket ont om: död i familjen, krig och annat.

Rättfällor finns av alla de sorters. Finns det myc-
ket mat för rättfällorna gå de ej i någon fålla. De bästa
rättfällorna är de s. k. rjårderna. Rättfällorna gå gärna
i dessa när de bli hungriga. Men efter någon tid gå de ej i
dessa.

Några andra djur vet jag ej ha varit föremål för fångst.

De bönder som bo inåt Kullabygden d. v. s. som endast ha odlad jord kan man säga råknast till en typ som ha jaktmark. En annan typ av jaktmark är de som bo vid västra sidan av Skälderöskern. Där är många mindre jordbruk med odlad jord mellan bergknallar och dungor av både tall och gran. Fjerrängen vid dessa mindre jordbruk var de lämpligaste för uppsättning av snaror. För och en fick lov att jaga där man kunde få någon jaktmark, hade man inte mark ej ännu fick man arrendera. Om det var någon gemensam jaktmark vet jag ej. Det var alltid någon som upplät sin mark till någon god vän utan något som helst vederlag. Bortarrendering av jaktmark förekom ofta. Det fanns personer som arrenderade jakten i en hel by. Jaktfadgarna följdes upptä. Men det var alltid någon värd gubbe som ej hys-

Sammade förbud o. s. v.

Bestämmelser när jakten på vissa djurslag skulle börja. På hare började jakten den 16 augusti och avslutades den första februari året därpå. Rapphörs 11-te september - 16 November, ånder 11 juli 31 December. Jakttiden bestämde ju att något djurslag fick ej skjutas när det var fridlyst. Tillgången på vilt vid sekelskiftet var helt ringa. Några regler att skydda viltets återväxt fanns ej. Att spara ett hunddjur hade ingen betydelse förke på.

Bönder och förspare jagade berr som väst kunde. Någon såter inkomstkälla utgjorde ej jakten. Att enbart leva på jakten fanns ingen möjlighet. I många ögon ansågs en jägare för en latmask som endast hände med geväret. Jakten hade ingen betydelse i hushållningen - den idkades nästan endast för nöjes skull.

Men det var ju alltid något vilt som användes
i hushållet. Om något vilt skulle användas hemma
gick det användas ganska fort. En på vintern skjutet
priser hare var bäst efter en orrärad. Det lilla som
såldes gick oftast till bättre familjer i staden. Några
premier på dödade rovdjur fanns ej.

Fjurskytte vet jag ej för 40-50 år sedan vara allmänt.
Det var alltid någon fjurskytte som blev ertappad.
Att fjurskytte var vanhedbränd kunde jag aldrig det bara
omtalades i bygden. En historia om en fjurskytte som
även sköt i olöglig tid. Fjurskytte var Pär Hålegård.
Denna Pär såg ytterst dåligt och var mycket darrakt.
Det blev en vacker spårsmådag - en sådan som man
sällan får uppleva. På den tiden ^{fanns} främlingar med sin
varma reppell förmåde med en kryttmåsetar kruta.
Faktiskt varnade för Pär under en sådan dag. Han
tog sin erkelpipiga bössa och brassade på haren i

Frå att det var en flock rapptröna - där dj-lar
ideru blaj daj där allitrupe.

En annan person från i bygden hade skjutit en
råbock och salufört den på torget i Högavä. Polis
Blom frågade skytten var han skjutit bocken. Personen
som skjutit bocken sade: vänta lite så skall jag se var
skottet feg - jo bakom vänt. Blom gick efter detta
svar.

Förelägg.

Efter det en eller varit inne i ett gäst där karrin
hållit till dröjes det länge innan en karrin besöker
ett sådant.

År 1942 drog sig ett par krissvarnar med vid Skälder-
viksstranden vid Parken. Svannarna ha förutskat sig
så fyra par häckat där i sommar.

Ovanstående P. H. sköt oftast som såldes till bättre
personer i Högavä. Obs. i obölig tid.